

Posudek na disertační práci

Mgr. Vlasty Čihákové – Noshiro,

„Mitsuko Coudenhove – Kalergi a vznik Panevropy“.

Téma *Mitsuko Coudenhove-Kalergi a vznik Panevropy* je osobní téma paní Vlasty Čihákové-Noshiro a jako takové došlo v této disertaci do resumující podoby. Je zřejmé a v textu zřetelně doložené, že práce se opírá o široký záběr japonské, obecně západní a české primární i sekundární literatury, včetně literatury ohlasové a populární. Text je bohatě prostoupen podstatnými odkazy k pramenným zdrojům, editovaným i needitovaným. V opravené verzi je tato materiálová a odkazová vybavenost práce maximalizována. Někdy bych si přál do citovaných materiálů a příkladů alespoň ukázkou nahlédnout. V průvodní verzi jsem postrádal bohatší doložení obrazového dokumentu, který se u tak živého námětu nabízí, je i tato položka byla mnohonásobně rozšířena.

Rekonstrukce životního příběhu Japonky Mitsuko Aoyama, provdané do vídeňské šlechtické rodiny hraběte Heinricha Coudenhove-Kalergi, později se sídlem v českých Poběžovicích, a (což je velmi důležité) jejich dětí se jeví v podání autorky jako klíčová pro novodobé dějiny intenzivního setkávání a integrace Japonska s Evropou na přelomu 19. a 20. století. Tento příběh je součástí širokého proudu obdobných příběhů, v nichž byla konfrontována kulturní, etická, estetická, psychická a mentální paradigmaty západních a východní, dálnovýchodní. Zde jsou dějiny těchto setkání a střetů velmi úspěšně pojímány jako často velmi dramatický a pro jeho účastníky nejednou osudný proces spojování dvou i více kulturních paradigmat chování, cítění a myšlení v jedinečné, přitom nezaměnitelné, leč velmi obecně důsažné, výrazné a výmluvné situaci lidské a společenské.

Autorka konkretizuje charakteristické aspekty tohoto střetání a prostupování kultur v analyticky přesných popisech evropské integrace buddhistického vnímání světa, v plastickém popisu evropské konfrontace s šintoistickou verzí japonského nacionalismu v dobově podmíněném spojení jako duchovnímu základu vize Pan-Evropy jako předobrazu sjednocené Evropy.

Autorka se však intenzivně zabývá i socio-psychologickým popisem a analýzou jednání osob, které jí nejsou odcizenými nositeli a nositelkami inter-kulturních dějů a eticko-estetických programů. Přirozenou osu jejího zájmu tvoří postoje a jednání hlavní protagonistky, Japonky Mitsuko Aoyama, ve středu Evropy a ve středu evropského dění (především v kapitole 3.3.2). Autorka důsledně sleduje proměny jejich postojů a jednání. Pracuje při tom s podrobnou znalostí všech dostupných materiálů, a se snahou o maximální objektivnost. I když právě v tomto ohledu se podle mého mínění neubráníla některým obecně humanitním hodnotícím výrokům jako na str. 94 - 95 dole. Tady mám na mysli velmi citlivé, jistě velmi kontroverzní, kulturně kontroverzní téma dětí, vztahu k dětem, otázky viny a nevin. Zde bych byl opatrnější. Možná bych bral víc v potaz i ty možná banální kulturní stereotypy do omrzení opakované v literatuře, z literatury tak dobře známé proměny postavení a chování dálnovýchodních žen za a po životě manžela, sílu těchto stereotypů v aspektu „zklamaného očekávání“, rozuměj ve smyslu určující formule „kulturního očekávání“.

Nejsem historik a žánrové spektrum našich současných historických studií neznám. Základní problém historiografie, rozdíl mezi fikcí (konstrukcí fikce) a historiografií (fiktivní rekonstrukcí faktů). Fikce a historie jistě nejsou totožné, jenom jedna bez druhé nemůže být, jedna bez druhé prostě neexistuje. Jako literární historik a teoretik vnímám problém spíše jako jistou specifickou ambivalenci

příběhu, psaní a čtení příběhu. V čem spočívá měřitelná a hlavně relevantní hodnota historické práce? A co vlastně tvoří tuto relevantní poznávací hodnotu? Jistě je to dokumentární podklad, striktní respektování pramenů, jejich ověřitelná spolehlivost. Ale je to podle mne i to narativní gesto, kterým je tato hodnota zprostředkována, napsána a čtena, včetně fikční prezentace/reprezentace minulosti technikou moderního narativu. Chápu, že narativní formule, v níž paní Vlasta Čiháková vedla svůj diskurs v první verzi své práce, není a nebude běžná v historiografické produkci na úrovni disertačních rukopisů, ale rozumím jejím důvodům a sdílím její potřebu převést historiografický zápis životního příběhu, který vyprodukoval téma ten soukromý životní příběh daleko přesahující, do podoby takové živé konkretizace, jež jediná učiní toto téma jedinečným a aktuálním. Jisté je, že formule patosu dnes tak frekventovaná v obecných studiích humanitních našla v jejím podání svůj nezastupitelný výraz. Stejně jako našim orientalistickým oborům zvláště blízká formule kulturní inter-akce. S tou výhradou, že u takové novátorské práce bych očekával kromě zde jasně a fundovaně definovaného záměru také adekvátní odůvodnění a výklad metody a formy. Očekával jsem, že se mi obojího dostane při obhajobě práce. Přehrazením textu do konformnější podoby to přestal být relevantní.

I tak jde o text mimořádný nejen svým tématem, ale i jeho zpracováním, jde o práci ve všech ohledech zralou. Text má všechny náležitosti disertace, nadto je napsán stylem, který snese i ta nejpřísnější měřítko. Ale to už jsou banality.

Soudím, že předložená disertační práce paní Vlasty Čihákové – Noshiro svou tematickou závažností i kvalitou zpracování splňuje kritéria pro udělení hodnosti doktora historických věd ve specializaci dějiny a kultury zemí Asie a Afriky a v tom smyslu ji doporučuji k obhajobě.

Oldřich Král,

srpen 2013